

С. В. Шуило

Булдовці

БУЛДОВЦІ – український православний консервативний рух. Ін. назва – соборно-єпископська УАПЦ. Виник у 1-й пол. 20 ст., названий від імені митрополита Феофіла (Булдовського). Рух виступав як альтернатива радикал.-рев. нововведенням УАПЦ [Василя](#) (Липківського), за збереження каноніч. укладу та чистоти істинного православ'я в укр. Церкві. Спочатку – внутрішньоцерковна українофіл. течія в автоном. «тихонів.» УПЦ *Парфенія* (Левицького). Представники течії були учасниками Собору УАПЦ Василя (1921), об'єдналися в опозиц. фракцію, виступивши проти «самосвятських хіротоній» і нововведень. Б. домагалися українізації й незалежнення «тихонів.» УПЦ зсередини, каноніч. шляхом. 1922 з благословіння патріарха Московського і всієї Русі *Тихона* (В. Белавіна) отримали 4 єпископ. хіротонії: Феофіл – єпископ Лубенський, *Іоаникій* (Соколовський) – єпископ Катеринославський, *Сергій* (Лабунський) – єпископ Прилуцький, *Макарій* (Крамаренко) – єпископ Уманський. На Соборі 1922 домоглися прийняття курсу на канонічну автокефалію «тихонів.» УПЦ. У квітні 1925 москвофіл. фракція митрополита Київського *Михаїла* (В. Єрмакова) зробила спробу скасувати рішення про автокефалію. Єпископи укр. орієнтації, посилаючись на Указ патріарха Тихона «Про тимчас. автокефалії (самоуправління) єпархій» (1920), оголосили про розпуск старого складу Собору «тихонів.» УАПЦ і у червні 1925 організували при Мгар. монастирі у Лубнах місц. Собор, на якому було проголошено створення [«Братського об'єднання парафій Українських автокефальних православних церков»](#). У Соборі взяли участь 5 каноніч. єпископів, які підтвердили затвердж. Собором 1922 курс на автокефалію, засудивши нововведення «самосвятської» (Василя) та «обновленської» УАПЦ, здійснили ще дві хіротонії. Б. проголосили себе каноніч. правонаступниками «тихонів.» УАПЦ; виступили за розбудову укр. церк. автокефалії на традиц.-каноніч. засадах, відмовилися від участі в політиці, у богослужіннях використовували укр. та церк.-слов'ян. мови. 1925 до Б. приєдналося 2 тис. «тихонів.» парафій (з наявних 5056-ти), із них 650 приєднав архієпископ *Іоаникій*. Більшість парафій Б. діяла на Катеринославщині, Полтавщині, Харківщині, Поділлі, Чернігівщині. 1926 митрополит Московський *Сергій* (І. Страгородський) наклав на соборно-єпископ. УАПЦ заборону. Б. намагалися зблизитися з рос. старообрядцями-єдиновірцями архієпископа *Андрія* (Ухтомського), катакомб. [Істинно-православною церквою](#) митрополита *Йосифа*

(Петрових), Тимчас. Вищою Церк. Радою митрополита [Григорія](#) (Г. Яцковського). Незважаючи на помірковане ставлення до уряду УСРР, ігнорували Декларацію 1927 митрополита Московського Сергія «Про лояльність». З початком кампанії боротьби з «укр. націоналізмом» 1930 Б. зазнали знач. репресій, священники, які їх уникли, перейшли на нелегал. служіння, утворивши Укр. катакомбну церкву. Більшість послідовників Б. перебували на Слобожанщині. Крім жорстоких репресій, голодомор 1932–33 винищив принаймні половину легал. і таєм. громад цієї Церкви. З поч. 2-ї світової війни 1941 митрополит Феофіл із послідовниками вийшли з підпілля, очоливши процес реліг. відродження на Слобожанщині. Було об'єднано парафії Харківщини, Полтавщини, Дніпропетровщини, сучасних Луганщини та Донеччини, а також Белгород., Воронеж., Курської обл. РФ. У Харкові відкрито пастир. курси, організовано місіонер. діяльність. 1942 підписано Акт про об'єднання з УАПЦ *Полікарпа* (П. Сікорського). У грудні 1942 зроблено спробу організувати у Харкові об'єднавчий Собор УАПЦ і УПЦ та обрати спільного первоієрарха (не вдалося здійснити через протидію нім. окупац. влади). Згодом унаслідок розбіжностей між Феофілом та Полікарпом стався повний розкол, Б. знову відокремилися в окрему гілку. Із наступом рад. військ Феофіл відмовився виїжджати з України. Скориставшись його хворобою, група харків. священників від його імені направила листа до патріарха Сергія про приєднання до Моск. патріархату (МП). Після смерті *Феофіла* 1944 ті послідовники, що відмовилися приєднатися до МП, перейшли на нелегал. служіння. Однак за посиленних репресій, без єпископ. опіки підпіл. структури не мали організац. єдності, керів. органу й лідера. Деякі з них розпалися, інші влилися до підпіл. структур катакомб. Істинно-православ. церкви.

Рекомендована література

1. Силантьев В. И. Большевики и православная церковь на Украине в 20-е гг. Х., 1998;
2. Історія релігії в Україні: Православ'я в Україні. К., 1999.

Бібліографічний опис:

Булдовці / С. В. Шумило // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-37896>

2001-2024 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).